

БРАНИЧ

ПОВРЕМЕНИ ЧАСОПИС ЗА СУДСКУ И АДМИНИСТРАТИВНУ ПРАКСУ
ОРГАНИЗАЦИЈЕ УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

УРЕДНИЦИ:

ДОБРА С. ПЕТКОВИЋ, МИР В. СТЕФАНОВИЋ и Д-р ДРАГУТИН П. ЈАНКОВИЋ, адвокати

Главни уредник: ЉУБ. В. СТЕФАНОВИЋ

„Бранич“ излази један пут месечно у обиму од 2¹/₂ табака. Цена му је у претплати годишње: за чланове Удружења, судије и судско особље 80, за све остале претплатнике динара 100. Поједини број за чланове Удружења судије и судско особље 10, за нечланове 12 динара. — Поруџбине примају издавачка књижара „ПОЛЕТ“

Београд, Скопљанска ул. 5. (Тек. рачун бр. 52117 код Поштанске Штедионице, Београд) и све књижаре. Уредништво се налази у ул. Кн. Љубице 15, меџанин, Београд. — Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора. Рукописи се не враћају.

САДРЖАЈ:

Menični zakon (od 29. novembra 1928. god.) od Dr. Velizara Mitrovića, profesora Univerziteta	221	Осигуравајућем Друштву се на основу полисе не може изражити одвајање ситетаја. — Самуило Демајо	238
Општа седница Државног Савета (наставак) од Д-р Ви-дана О. Благојевића, адвоката	222	За решење питања о изузећу муфтије при доношењу одлука по муслиманским масама, надлежан је првостепени суд, на чијој се територији налази муфтијство. — Т. И.	239
Нацрт закона о јавним бележницима за Краљевину С. Х. С. од Ник. Д. Пахорукова, секретара Министарства Правде	226	Оцене и прикази: Sava M. Šarčević, sudija Kasacionog Suda u Beogradu. — Die passive Wechselfähigkeit des Bauern nach dem geltenden Recht des Königreichs der Serben, Kroaten und Slovenen, insbesondere nach den in Serbien geltenden Vorschriften, und de lege ferenda. Посебно одштампано из Zeitschrift für Ostrecht, 1298. — Д. С. Петковић	240
Jedno tumačenje Uredbe o isplati ratne štete od Ljub. V. Stefanovića, advokata	229	Мисли и афоризми О власти. О закону. — Љ. В. С.	240
Објашњење последњег става § 479. Грађанског Судског Поступка од Јов. Б. Мијушковића	230	Белешке Јавни правозаступници	240
О ослобођењу наследника од плаћања таксе. (Чл. 5. тач. 6. II зак. о таксама) од Душана П. Мишића	233	Више судије	240
Лашо од Анри Робера, превео Д. Д. Бранковић, судија	234	Крећање судија	240
Судска и административна пракса: Кад је издаваоцу савлажено обезбеђење пре рока менице, а после издања исте, по другој исправи може му се савлажити обезбеђење и по тој меници, којој још рок није истекло. — Драгић Н. Солдатовић	236	Објашњења новог меничног закона	240
Наређење последњег става § 447. грађ. зак. односи се само на шестаторца а не и на његове наследнике. — Т. И.	237	Најомена	240

ОВОМЕ БРОЈУ ПРИЛОЖЕН ЈЕ САДРЖАЈ ЗА 1928. ГОДИНУ

ИЗДАЊЕ ИЗДАВАЧКЕ КЊИЖАРЕ „ПОЛЕТ“, БЕОГРАД

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Изашла је из штампе књига

СУДСКА ПРАКСА

за 1927. годину

у којој је објављено преко 600 одлука
Касационог Суда

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ 130.— ДИНАРА

Ова књига као и раније
могу се добити у књижарници

А. Д. „ПОЛЕТ”, Београд, Скопљанска 5

Менични закон од 29. новембра 1928. год.

— Dr. Velizar Mitrović, profesor Univerziteta —

Davnašnja je težnja da se u trgovačkom zakonodavstvu postigne izjednačenje radi što slobodnijeg trgovačkog saobraćanja — bez pravnih prepona. Ovo se naročito osećalo kod novijih trgovačko pravnih institucija, a naročito kod menice. U tom cilju održane su, baš po pitanju izjednačenja meničnog pozitivnog prava dve Medjunarodne Konferencije u Hagu 1910. i 1912. god. na kojima je postignut sporazum o jednom projektu meničnog zakona, koji bi se imao ozakoniti u svima državama, učesnicama konferencija.

Ceneći značaj ovog izjednačenja meničnog pozitivnog prava i Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca dala je menični zakon od 29-XI-1928. g. oslanjajući se na gore pomenuti medjunarodni projekt.

Naš novi Menični zakon sadrži dve jasno obeležene ljinije, dva vidno željena cilja: prvo, da se olakša menična cirkulacija u trgovačkom prometu i drugo, da se omogući što veća upotreba menice u privrednim krugovima. Da bi se ove dve svrhe postigle Menični zakon pruža u normama svojim sledeće osobine:

1. Uprošćava strogu formalnost menice naravno u granicama mogućnosti, kako se ne bi oštetila ova osnovna osobina menice u vezi sa načelom jasnosti. Dok su raniji zakoni sadržavali po sedam odn. devet bitnih delova za važnost osnovnog ugovora o izdanju, novi Men. zakon nabroja (u § 1.) osam, od kojih se dva mogu dopuštenim tumačenjem naknaditi — tako da u stvari trata (vučena menica) sadrži šest bitnih delova a sopstvena samo pet (§ 103.). Isto tako uprošćena je i strogost forme za ugovor o indosamentu: i kad je ispunjen dovoljno je da indosant označi ime lica na koje indosira sa shodnim objašnjanjem (§ 13.). Za ugovor pak o akceptu dovoljno je u pogledu forme ako je trasat napisao svoje ime (ne mora biti »podpisano«) na licu menice (§ 24.). Zbog toga pa i inače traži se da u ugovoru o avalu avalista unese reči per aval »kao poruk« ili sličan izraz (§ 30.) da bi se postigla jasnost u pogledu prirode ugovora.

2. Kroz ovaj novi Men. zakon potpuno je sprovedeno načelo, da se sve izjave menično

pravne moraju stavljati na samo men. pismeno; ovo znači, da men. obaveze mogu proizaći samo iz onih izjava, koje su stavljene na samoj menici i njenom alonžu odn. duplikatu a na prepisu, izdatom pod naročitim uputstvima (u §§ 66 i 67.) samo indosament i aval.

3. Ovaj zakon unosi i novine menično-pravne institucije, naročito uporedjen sa Trg. zakonikom od 1860. god. Tako u § 10. dopušta rekta — manicu t. j. uskraćivanje naredbe remitentu (»ne po naredbi« ili sličan izraz). To isto dopušta i u § 14. za indosament (t. j. zabranu daljeg indosiranja). Recta — menice su nasušna potreba naročito za depo — menice jer one sprečavaju zloupotrebno prenošenje takvih menica. Dalje u § 21. dopušta trasantu da može u trasiranoj (vučenoj) menici narediti rok za podnošenje na akcept ili do kog se roka ne sme podnositi odn. zabraniti da se podnosi na akceptovanje. §-om 44 ustanovljena je nostrifikacija (izveštaj da menica nije akceptirana odnosno plaćena) a §-om 66. i 67. regulisano je pitanje prepisa (kopija) meničnih. § 42. daje imaocu pravo da vrši regres i pre dospelosti ako je akcept odbijen ili je delimično dat i t. d.

4. Dok su ranija zakonodavstva iz oblasti meničnog prava ostavljali mnoga sporna pitanja nerešena, prepuštajući ih pravnoj nauci, ovaj Menični zakon je vrlo veliki broj tih spornih pitanja sam rešio, usvajajući rezultate pravne nauke date s osvrtom na potrebu meničnog saobraćaja i pravičnost. Tako u § 16. normira prigovore, u § 25. naredjuje da akcept mora biti bezuslovan ali dopušta da može biti delimičan, međjutim »svako drugo u akceptu sadržano odstupanje od sastojaka menice ravno je odbijanju akcepta. Ipak je akceptant obavezan prema sadržini svoga akcepta«. U avalu pak ako se ne naznači za koga je dat smatra se da je dat za trasanta — § 30. (drugi stav). U glavi X. raspravljeno je pitanje lažnih i preinačenih menica tako, da lažnost podpisa ne utiče na vrednost ostalih podpisa (§ 68.) a u slučaju preinačenja sloga meničnog svaki odgovara prema sadržini u vreme podpisivanja (§ 69.). Glava XII. sadrži iscrpne norme po

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.PITANJE.ZASTARELOSTI, a glava XIII. o neopravdanom obogaćenju trasanta i akceptanta.

5. I sigurnost naplate ovim je Meničnim zakonom veoma pojačana. Tako u rešavanju mnogih pitanja menično-pravnih, koja su ranije i sudska praksa i zakonodavstva negativno rešavala, ovaj zakon pri normiranju naslanja se na načelo: pakta sunt servanda: tako u § 5. naredjuje da se zabeležena na menici kamatna stopa smatra kao da nije ni napisana (a po izuzetku je čak i dopušta i to za sve vrste menica po vidjenju); u § 6. dopuštajući da men. suma može biti i brojevima zapisana naredjuje, da, u slučaju, ako je men. suma napisana i slovima i brojevima važi ona slovima zabeležena, a ako ima više razno zabeleženih suma, onda se za meničnu sumu ima uzeti ona koja je najmanja; u § 11. svaki uslov zabeležen u indosamentu smatra se kao da ga nema i t. d. Nu sigurnost naplate menične sume obezbeđena je i materijalno pravnim normama. U § 8. predviđa slučaj: ako se neko na menici podpiše kao zastupnik i ako na to nije ovlašćen, odgovaraće lično (naravno ako ima njegovog podpisa na menici kao punomoćnika) a ako je samo prekoračio granice ovlašćenja enda punomoćnik odgovara za celu sumu a i vlastodavac je takodje men. obvezan ali za sumu po ovlašćenju. U § 42. daje pravo imaoцу na regres i pre ugovorenog dospuća au §§ 86. do 89. raspravlja pitanje naplate imaoца menice iz primljene pokretne zaloge dužnikove i pravo zadržavanja (»pridržaja«) poverioca meničnog na novac, pokretnosti i papire od vrednosti svoga dužnika, ako su zakonitim putem došli u poveriočeve ruke ili ako on sa njima može raspolagati. Naslanjajući se na emisionu teoriju naredjuje u § 28. da trasat ima prava napisani akcept prebrisati ako menicu još nije izdao iz ruke, ali samo u onom slučaju kad nije napismeno izvestio o svome datom akceptu bilo trasanta, bilo ma koga od men. obveznika. U poslednjem slučaju ugovor o akceptu smatra se perfektnim čim je trasat izvestio koga od pom.

lica o svršenom akceptovanju; te je brisanje bespravno i obaveza akceptantova ipak postoji.

Nu pokraj ovih dobrih odlika Meničnog zakona, ovaj zakon ima i svoje naličje. Prva nezgoda leži u komplikovanom načinu dizanja protesta. Ovo nije ni po Haškoj konvenciji (jer se kod tog pitanja ostavila sloboda normiranja) a ne odgovara ni našoj sudskoj praksi, već dojakošnjem načinu podizanja protesta u severo-zapadnim provincijama naše otadžbine. Doduše stvar je u nekoliko ublažena uvedеним (u § 77.) zamenjivanjem protesta pismenom izjavom trasata na menici kad se tiče protesta zbog neakceptovanja i neisplate. Nu i ova izjava mora se blagovremeno uvesti u registar protesta.

Druга nedaća ovoga zakona leži u nepodpuno rešenom pitanju pasivne menične sposobnosti t. j. sposobnosti za primanje meničnih obaveza. Menični je zakon dao (u § 97.) pravilnu normu: da u meničnu obavezu može stupiti svako lice koje se može po Gradj. i Trgov. zakoniku obavezati; ali kako zakonodavstvo u pogledu ova dva zakonika još nije izjednačeno — to će ostati sve do njihovog izjednačenja pasivna menična sposobnost različita u raznim našim pokrajinama (udata žena na teritoriji predjašnje Srbije moraće i dalje dobijati odobrenje muževljevo za primanje men. obaveza i t. d.) Prema gornjoj normi ovoga Meničnog zakona seljak se može menično obvezivati a tako isto i prosti vojnici i činovi pod zastavom. Nezgoda nejedrakosti Gradj. i Trgovačkih zakonika u našoj otadžbini dolazi do izraza u pogledu pasivne menične sposobnosti naročito u slučajima sukoba propisa. Zbog toga je Menični zakon u § 108. dao norme za rešenje ovakvih sukoba zakonika pojedinih pokrajina naše otadžbine.

Vacatio legis ovog Meničnog zakona je godina dana od njegovog obnarodovanja u »Služnim Novinama« što znači, da on obavezu snagu dobija na dan 19. decembra 1929. godine.

Општа Седница Државног Савета.

— Др. Видан О. Благојевић, адвокат —

— Наставак —

Кад се поднесу реферати, а после „исцрпне дебате,“ каже Уредба, Општа Седница ће донети решење по истакнутом правном питању, које „мора служити за основу пресуди, која је дала за то повод.“ Спор дакле није пресуђен после ове формалности, већ формалну пресуду има да донесе исто одељење у чијој

је средини истакнуто питање потребе једнообразности јудикатуре. То је трећи важан моменат који утиче на одлагање решења спора.

Најинтересантније је пак то, што и оваке одлуке Опште Седнице, које се чак објављују, судећи по Уредби, путем Службених Новина, нису ни мало сталне али само строго

теориски узев. Њих може теориски обеснажити односно преиначити иста Општа Седница по саслушању два известиоца. Овај важан поступак — обарања и преиначења решења Опште Седнице помоћу саслушања два известиоца — Уредба не прописује, што је веома велики недостатак. Председник одређује само једног известиоца. Нигде му није дато право да одреди два известиоца. По правилу, нико сам себе не може одредити за известиоца, те нам се чини ово питање преиначења одлука Опште Седнице *ипрактично* неприменљиво. Ако је уредбодавац имао намеру, да каже, да ће се овај поступак преиначења извести, пошто се донесу, после Одлуке Опште Седнице, два узастопна решења њој противна, онда је ову своју мисао врло рђаво казао. После, каква ће правна снага бити оне *прве* одлуке донесене *проиш* одлуке Опште Седнице а пре него што је донета и *друга* сагласна одлука са овом? Питања која је тешко поставити а са Уредбом у руци готово немогуће решити. Тако је у овом реду идеја свако резонување могуће. Ми пак са наше стране не видимо могућност *преиначења* одлука Опште Седнице држећи се Уредбе. Можда је ипак оно могуће и то логика ствари налаже. Али верујемо, да за тај свој рад Државни Савет има неки други поступак, који није у складу са Уредбом, али је у складу са логиком ствари и потребама како парничара тако и самог Државног Савета. Иначе би, овако обавезна решења Опште Седнице за одељења Државног Савета, могао једино мењати законодавац, који се на жалост ставља веома тешко у покрет, а чија се интервенција овде не би наметала услед његове — законодавчеве — грешке, већ услед рђаве стилизације Уредбе,

Раферати за Општу Седницу морају бити *благовремено* саопштени, т. ј. пре седнице свима члановима Државног Савета. (Чл. 15. Уредбе). Ми би смо радије примили тачно прописан рок у коме се ово саопштење има учинити. Појам *благовремености* је врло растеглив, пошто *благовремено* се може саопштење учинити и пред улазак саветника у Општу Седницу. Ова формална *благовременост* ја у суштини *неблаговременост*.

Којим ће се редом гласати у Општој Седници, то утврђује председник, сем ако Општа Седница, на тражење једног члана, не реши друкчије. (Чл. 16. ст. I. Уредбе).

„Гласање се врши по рангу државних саветника почев од најмлађег.“ (Чл. 16. ст. II.)

„За пуноважан закључак потребна је апсолутна већина гласова“, (чл. 16. ст. III.) дакле већина не од дошавших чланова, већ већина од најмање половине од свеукупног броја саветника, више један, т. ј. од најмање ше-

снајесторице чланова. Ова је одредба, с погледом на важност посла, веома добра, али би било добро да је одредба из тач. 3. чл. 4. Закона по којој „Општа Седница може решавати ако је присутно бар две трећине свих чланова,“ и овде унесена, ма да и без тога, Општа Седница не може отпочети рад ако није присутно две трећине од *свих* чланова.

„Ако није ни једно мишљење добило апсолутну већину, гласање ће се понова вршити, а прелози према потреби раздвојити у више питања.“ (Чл. 16. посл. став). И у овом случају, при сваком појединачном гласању, мислимо, да је потребан исти број гласова као у ранијем случају, пошто Уредба друкчије не каже.

Најзад Уредба сасвим умесно дозвољава при Општим Седницама присуство додељеним секретарима, само без права гласа. (Чл. 17.)

Све напред речено односи се на случајеве из *прве* категорије предмета, као што смо на почетку ове студије означили.

По предметима из *друге* категорије, поступак је много простији, једно с тога, што нарочити закони, који прелвиђају обраћања на Државни Савет, исти обично прописују (в. чл. 18. Уредбе) и друго с тога, што је овај поступак у Уредби прилично детаљно обележен.

Избор лица за исту јавну службу, сем противне одредбе, врши се у Општој Седници *шајно*. (чл. 18. Уредбе *in fine*.) Избор се врши путем једнаких листића на којима сваки саветник забележи име кандидата, па их по том затворене предаје председнику, који их отвара, гласно чита имена кандидата, што чини за тим и најмлађи саветник по наименовању. По гласању, гласачки листићи се одмах уништавају. (чл. 19. Уредбе.)

Изабраним лицем има се сматрати оно које је добило *ајсолућну* већину гласова. (чл. 20. Уредбе.)

Приликом гласања, ако ни једно лице не добије апсолутну већину, учиниће се ужи избор између два кандидата који су *релативно* добили највећи број гласова, и тада биће избрато оно лице, које буде добило у поновном гласању, *релативну* већину. (чл. 21. Уредбе.)

При једнаком броју гласова, сматраће се избратим оно лице које коцка одреди. Ово важи за оба гласања. (чл. 22. Уредбе.)

Најзад, да би било што више компликација, чл. 23. Уредбе предвиђа још један поступак пред Општом Седницом у случајевима из тач. 2. и 5. чл. 113. Устава, које *случајеве начелно* преноси у надлежност Опште Седнице. „Према природи ствари, каже овај чл. 23. он (т. ј. Државни Савет) може упу-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

тити предмет нарочитом одбору од три лица. Он то мора учинити увек онда, када је то нарочитим законом прописано". Прва реченица из овог цитата је на свом месту и потпуно умесна. Друга реченица нема разлога постојања, јер ако закон налаже Државном Савету да поступи претходно онако како то налаже прва реченица овог цитата, онда је ова друга одредба излишна, јер и без ње Државни Савет *мора* онако поступити како му особен закон налаже.

То би у главном било све што би се могло рећи по питању Опште Седнице Државног Савета. Остало би још да видимо како изгледају те одлуке Опште Седнице и да расправимо веома интересантно питање законитости *начелних* одлука Опште Седнице.

Пошто су одлуке Опште Седнице у ствари одлуке Државног Савета, то оне морају пре свега садржати у заглављу да се правда изриче у име Његовог Величанства Краља. Иза тога, дошла би формула о ознаци, да Државни Савет решава у Општој Седници састављеној од председника и саветника (чија се имена набрајају). За тим би дошло позивање на случај који се има расправити са рефератом судије који је предложио да се предмет изнесе пред Општу Седницу и извештајем известиоца, па по назнаци да је вођена „исцрпна дебата“ по истакнутом питању, имало би доћи позивање на спорни случај раније пресуђен и одлука по спорном случају. Тако би од прилике имало изгледати решење Опште Седнице ако би се донело сходно чл. 14. Уредбе. Оно би се имало уписати у нарочиту књигу и публиковати у Службеним Новинама.

Поступак у случајевима предвиђеним чл. 18.—23. Уредбе био би много простији. Ту Државни Савет не суди и не решава, већ извршује једну законску дужност. Мислимо да би овде била довољна само назнака о решавању, пошто се одлука не доставља странкама, да би морала имати прописну форму, већ се доставља заинтересованој установи или надлештву, Министру и т. д.

Ми још нисмо имали прилике да читамо у Службеним Новинама одлуку Опште Седнице која би *формално* задовољавала услове из чл. 14. Уредбе. Још мање смо били у могућности да читамо такву одлуку која би *материјално* била у сагласности са чл. 14. Уредбе. Такве одлуке можда постоје, али их нема у Службеним Новинама, ма да је то наложено Уредбом. Ми, строго узев, не видимо разлоге законског, да се ове одлуке објављују преко Службених Новина. То не би требало да буде, сем ако се није хтела дати одлукама Опште Седнице Државног Савета иста она важност, која се придаје

одлукама Опште Седнице Касационог Суда. Ту важност ове одлуке Опште Седнице Државног Савета *не могу имати* из простог разлога, што то није нигде у Закону речено. Одлуке Опште Седнице Касационог Суда имају своју нарочиту важност, не толико због високог форума који их доноси — јер је и Општа Седница Државног Савета исто тако висок форум — већ због *изричног* законског наређења. Тога законског наређења *нема* у случају са одлукама Опште Седнице Државног Савета, те ми овакве одлуке сматрамо само *унутрашњом* ствари Државног Савета. Законом је наложено Државном Савету да суди. Он може судити, опет по истом Закону у одељењима и у Општој Седници. Али ове одлуке, по својој важности и правном значају не прелазе никад Државни Савет. Оне не вежу ниже административне власти. То излази из чл. 4. Закона који повлашћује одлуке Општих Седница у односу на одлуке одељења Државног Савета само у томе, што их чини обавезним за одељења, *али само за њојављени створ*. Одлуке Опште Седнице према томе нису никако *начелне* природе т. ј. да обавезују одељења Државног Савета за *будуће* спорове, аналого начелним одлуке Опште Седнице Касационог Суда које обавезују одељења Касационог Суда у њиховим одлукама, а које се равнају, по своме правном дејству, законима.

Колико је нама познато, о одлукама Опште Седнице Државног Савета писао је код нас г. *Гојко Доганџић* генерални секретар Државног Савета и то у *Полицији* за 1926., 1927. и 1928. год. Коментатор новог закона о чиновницима грађанског реда г. *Др. Михаило Илић* позивао је се у својим коментарима овог закона и на одлуке Опште Седнице. Службене Новине су објавиле неке од ових одлука. Изван овог, није нам познато да има другог каквог материјала по овом питању.

Из овог материјала, а нарочито на основу одлука Опште Седнице објављених у Службеним Новинама (бр. 254.— LXIX од 8. новембра 1927. год. и бр. 9.— I од 12. јануара 1928. год.) закључили смо да Државни Савет сасвим на други начин схвата овлашћење из чл. 4. Закона и чл. 14. Уредбе, него што ми схватамо. Државни Савет је нашао, да је овлашћен да доноси *начелне* одлуке по објављеним правним питањима, *којима се у начелној — безличној форми даје обавезно тумачење закона и уредаба за саветска одељења*. Таква начелна тумачења јесу *закондавне природе* јер се ни мало не разликују од истоветних тумачења, *формално* говорећи, изражених у *начелним* одлукама Опште

Седнице Касационог Суда. За овакав свој рад Државни Савет не налази ослонаца ни у Закону ни у Уредби. Ми бар тога законског прописа нисмо пронашли. Али смо за то нашли у Уставу — чл. 113. прва реченица следеће: „Државни Савет је врховни управни суд...“ из чега излази, да Државни Савет има само да *суди* а не и да доноси *ојшита обавезна правила*. Тим послом бави се законодавна власт на основу овлашћења из чл. 69. и ост. Устава. Французи би, на пример, овај случај назвали *узурпацијом* власти. Јер, кад се један врховни управни суд бави и доношењем општих обавезних правила а за то нема ослонаца у закону, онда се то правничким језиком зове узурпација власти.

Благодарећи извештајима и чланицама г. *Гојка Доганџића* објављеним у *Полицији* за 1926., 1917. и 1928. год. у могућности смо да се изближе упознамо са овим *начелним* одлукама Опште Седнице Државног Савета. Ми ћемо их његовим редом цитирати.

1. Спорови о државини, кад их разматрају полицијске власти, административни су спорови. По овом питању постојало је неколико разних одлука а по истим случајевима, па каже г. *Доганџић* „да би се постигла једнообразност за *будуће* случајеве у јурдикатури Државног Савета, то су на основу чл. 13. Уредбе о пословном реду.... ови случајеви изнети пред Општу Седницу Државног Савета, да Општа Седница *начелну одлуку* која гласи: „Спорови о државини, кад их полицијска власт расправља, административни су спорови и као такви имају се претходно расправити код две инстанције управне власти па по том код Управних Судова и Државног Савета“. (*Полиција* за 1926. год. стр. 22. и сл. и стр. 210. и сл.)

2. По питању да ли је допуштена жалба против одлука Управних Судова сходно чл. 27. Закона о Државном Савету и Управним Судовима исто тако као и против њихових пресуда, а због неједнообразних одлука одељења Државног Савета, Општа Седница је решила на дан 8. марта 1926. год. Бр. 12564. да је жалба Државном Савету допуштена и против одлука Управних Судова а не само против пресуда. (*Полиција* за 1926. год. стр. 727. и сл.)

3. Услед неједнаке примене закона у двама одељењима Државног Савета, а по питању да ли се може државним службеницима и пензионерима и за децу усвојену признати права која им закон о чиновницима грађанског реда признаје за децу рођену у законитом браку или позакоњену, Општа Седница је на дан 8. марта 1926. год. Бр. 12564 донела следећу одлуку: „Права, која закон о чиновницима грађ. реда признаје држав-

ним службеницима и пензионерима за децу рођену у законитом браку или позакоњену, не могу се признати и за децу ма по ком пропису усвојену.“ (*Полиција* за 1926. год. стр. 818. и сл.).

4. По једном питању у вези са чл. 13., 142. и 234. Закона о чиновницима грађанског реда, по коме су два одељења Државног Савета различито решавала, Државни Савет је донео на дан 6. и 9. новембра 1926. год. Бр. 42912 следећу одлуку у својој Општој Седници: „Одредба чл. 13. Закона о чиновницима грађанског реда како у свима случајевима постављења, тако и повратка у службу, осим у случају чл. 142. закона о чиновницима грађанског реда, важи у колико у самом закону нису и од овог предвиђени какви изузетци.“ (*Полиција* за 1926. год. стр. 1013. и сл.)

5. По питању признања 15% повишице од основне плате државним службеницима за пензију, услед неједнаког тумачења закона у два саветска одељења, Општа Седница је на дан 6. и 9. новембра 1926. год. под. Бр. 42912 донела следећу одлуку: „Друга половина 35 година државне службе по чл. 31. закона о чиновницима грађанског реда односно чл. 50. закона о дванајестинама за месец август—новембар 1925. год. сматра се као ефективно прослужено време службе за пензију.“ (*Полиција* за 1926. год. стр. 1114. и сл.)

6. По питању признања ратних година чиновницима и осталим ратницима Србије и Црне Горе и службе у војсци бив. аустро-угарске монархије за разврставање и пензију донео је Државни Савет у својој Општој Седници *три* одлуке и то: Бр. 11295 од 20. октобра 1923. год., Бр. 10782 од 28. и 30. марта 1925. год. и Бр. 47801 од 21. и 22. децембра 1926. год. Све три одлуке дошле су услед неједнаког тумачења односах прописа закона о чиновницима и финансиских закона. (*Полиција* за 1926. год. стр. 376 и сл.)

7. Одлука Опште Седнице од 8. марта 1926. год. Бр. 12264. односи се на признање времена приведеног у служби јавних самоуправних тела за државну службу. Дошла је после разног тумачења закона по овом питању у два случаја од стране два саветска одељења, па су, оба ова случаја изнета пред Општу Седницу Државног Савета да се *донесе начелна одлука*“ каже г. *Доганџић*. (*Полиција* за 1926. год. бр. 459. и сл.)

8. Услед неједнаког решавања два саветска одељења по питању примене чл. 230. II. став тач. 1. закона о чиновницима, Општа Седница Државног Савета на дан 25. марта 1925. год. бр. 10782. дала је следеће „*докуринално*“ тумачење чл. 230. II став тач. 1 пом. закона“, каже г. *Доганџић*, које гласи: „Примени чл. 230. II. тач. 1 закона о чиновни-

цима, грађ. реда има места само према оним чиновницима, који немају спрему више категорије, а налазе се на положају за који се по специјалном закону тражи искључиво спрема више категорије.

„Ако се по специјалном закону не тражи искључиво спрема више категорије за положај на коме се чиновник, који нема спрему више категорије, налази, онда чиновник има да буде разврстан у ону категорију за коју има школску спрему“. (*Полиција* за 1926. год. стр. 567. и сл.)

9. Једну одлуку Опште Седнице од 8. марта 1926. год. саопштио је г. Др. *Михаило Илић* испод чл. 169. његовог *коментара* закона о чиновницима грађ. реда. Она се односи на тумачење чл. 6. закона о Државном Савету односно надлежности Управних Судова.

У 1927. год. *Полиција* је донела исто тако обилан материјал по овом питању све бла-

годарећи г. *Гојку Доганџићу* главном секретару саветском, који је сваку одлуку *мајте-ријално* прокоментарисао, не упуштајући се у расправу питања о правној могућности и законској основаности доношења *начелних* одлука Опште Седнице Државног Савета. Он полази од тога становишта, бар тако изгледа, да је право на доношење *начелних* одлука Државном Савету *несјорно* баш по слову чл. 4. Закона и чл. 13. и ост. Уредбе. Ми нисмо овог мишљења па смо мало раније изложили и разлоге за то. Иначе морамо да подвучемо, да су шири правнички слојеви, који немају везе са Државним Саветом, сазнали и уоснали се са одлукама Опште Седнице Државног Савета готово искључиво преко *Полиције* односно преко стручних коментара ових одлука г. *Гојка Доганџића*, који је први изазвао интересовање правника за ове одлуке.

— Наставиће се —

Нацрт закона о јавним бележницима за Краљевину С.Х.С.

— Ник. Д. Пахоруков, секретар Министарства Правде —

У низу многобројних законских предлога на којима ради Стални Законодавни Савет Министарства Правде налази се и нацрт закона о јавним бележницима.

Овај је нацрт у толико интересантнији за нас, што се њиме уводи у целој Краљевини институција јавног бележництва, коју није познавала ни ранија Краљевина Србија, ни Краљевина Црна Гора, ни Босна са Херцеговином.

Још 26. Маја 1921. г. приликом првог састанка комисије за израду закона о адвокатима за Краљевину С. Х. С., у којој су узели учешћа представници судства, адвокатуре, јавног бележництва и професори Универзитета, било је одлучено да: „установа краљ. јавних бележника која постоји у свима новим крајевима осим Црне Горе, Босне и Херцеговине и која се свугда показала као добра и потребна по мишљењу ове комисије не само да се има оставити онде, где већ постоји, него се има протегнути на целу Краљевину. Ово би допринело растерећењу судова, који су претрпани стварима и таквим пословима које би могао обављати краљ. јавни бележник. Да би се опстанак јавних бележника обезбедио, свакако је потребно, да се број јавних бележника ограничи према броју становништва и према прометним приликама. Јавно бележничество мора бити инкомпатибилно са адвокатуром.“

Ускоро после састанка ове прве комисије за израду адвокатског закона Министарство

Правде актом Бр. 42993 од 3-IX-1921. г. приредило је анкету, по питању, да ли је потребно установу јавног бележництва задржати и даље тамо, где она већ постоји; да ли је треба завести и у оним крајевима државе, где она данас не постоји и, ако јесте, на којим би основама требало предлог закона о јавним бележницима израдити.

Из сакупљених одговора види се да су сви судови (осим Великог Суда у Подгорици) све адвокатске коморе и сва судијска и адвокатска удружења сложила се у томе да институцију јавних бележника не само треба задржати у оним крајевима Краљевине где она већ постоји, већ је треба завести и то што пре и у оним крајевима, у којима она још није заведена.

У питању пак основе, на којој би се имао тај предлог израдити већина се сложила у томе, да би за основу новог закона о јавним бележницима требало узети аустријски нацрт закона о јавним бележницима из 1911; односно нацрт из 1918. г.

После ове анкете на закону о јавним бележницима у Минист. Правде није се више радило, јер су дошли на ред предмети закона о судском поступку у грађанским парницама, о кривичном судском поступку, о организацији редовних судова, о судијама, државном тужиштву, о адвокатима и т. д.

Међутим 1926. године био је одржан у Љубљани Правнички конгрес и на њему је

питање о јавним бележницима било стављено на дневни ред.

После исцрпних реферата г. Dr. Грашића, јавног бележника у Крањској Гори и г. Јани-а, апелационог судије у пензији конгрес је донео по питању о јавним бележницима ову резолуцију :

„Конгрес, констатујући, да су се виши судови краљевине, као и удружења судија и правника на питање Министарства Правде под бр. 42923 из 1921. г. изјаснили, да установу нотаријата треба и даље задржати у крајевима где она већ постоји, и да је треба завести и у оним деловима земље, где не постоји, и сам ово мишљење прихватају у целости као своје и из разлога, што то захтева престиж наше државе у иностранству, предлаже :

1. да се одмах донесе јединствени оквирни закон о нотаријату, који да се међутим с обзиром на постојеће правне прилике у крајевима Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине sukcesивно уведе у осталим крајевима, у првом реду у градовима и седиштима првостепених судова, а затим и другде ;

2. да се овим јединственим законом о нотаријату уведе систем такозваног чистог нотаријата на подлози најмодернијих начела и на автономној основи са нотарским коморама ;

3. у сврху познавања устројства нотаријата у нашим покрајинама и у другим државама, за проучавање домаћег и туђег нотарског права и у сврху одгоја доброг нотарског нараштаја, да се установи по могућству што пре на неким правним факултетима наше државе столица за нотарско право.“

После конгреса 1926. г. прошле су још две године и, најзад 28.V-1928. г. г. Министар Правде својим решењем Бр. 32631 поверио је израду нацрта закона о јавним бележницима г. Славољубу Сови, председнику Банског Стола у пензији. Сада је већ тај нацрт израђен, поднет Министарству Правде и послат на проучавање члановима комисије за претрес овога нацрта, која се има састати ради тога 25. јануара 1929. године.

За основу овога нацрта узет је нацрт аустријски из године 1918, а узети су при изради у обзир позитивни закони наше државе о јавним бележницима, као и најновији предлози закона о јавним бележницима, који су израђени у страним државама.

Нацрт стоји на гледишту *неспојивости* јавног бележничтва са адвокатуром, јер исправно налази, да та два звања често пута представљају и заступају супротне интересе, а и искуство у тим земљама, где су

та два звања спојива (на пр. у Хрватској и Немачкој) показало је, да та спојивост даје неповољне резултате.

Задатак је бележника, као лица јавног поверења. — по нацрту, — да саставља исправе о правним пословима, о изјавама и чињеницама, на којима се дотична права заснивају, да издаје такве исправе, да прима такве исправе на чување, а новац и папире од вредности ради предаје трећим лицима или властима, а да издаје исправе о правним пословима пред њим учињеним. На тај начин бележник врши у извесној мери дужност судије за неспорна дела и тиме растерећује судове од послова, који у суштини и нису судски послови.

Бележничке исправе, које су прописно састављене јесу, по нацрту, јавне исправе.

Бележника поставља Министар Правде по предлогу бележничке коморе а на основу расписаног стечаја. За бележника може бити постављено, — поред осталих услова — само оно лице, које је држављанин Краљевине С. Х. С., које има 24 године живота, свршило правне науке и положио адвокатски или судијски испит. После положеног дипломског испита ово лице треба да буде у праски 4 године, од којих најмање једну годину код јавног бележника.

Нацрт, заступајући гледиште „чистог“ јавног бележничтва, предвиђа да јавни бележник не може бити адвокат нити вршити у исто време коју јавну службу с платом; не може бити народни посланик, нити чиновник трговачког или индустријског предузећа, као и не може бавити се пословима, који могу шкодити угледу његовог звања.

Подручје рада јавног бележника, по нацрту, — јесте подручје онога окружног суда, у којем се налази седиште бележника, а бележничко седиште може бити у седишту срескога суда. Но у срезовима са већим бројем становника може бити и више бележника, с тим ипак ограничењем, да један бележник има у своме подручју најмање 30000 становника.

Нацрт потанко разрађује питања вршења јавно-бележничке дужности, на име питања печата, заклетве, скупања у дужност, престанак службе, полагања јамчевине, општа правила о вршењу дужности, вођења канцеларијских послова, о чувању тајне јавно-бележничког позива, о облику исправа, о њиховом чувању, о оверавању приватних исправа, о установљењу истоветности дотичних лица, о сведоцима бележничких списа, о састављању бележничких списа у случају наредба последње воље, о оверавању преписа исправе, оверавању потписа, о регистрацији сведоцима, о обзнани изјава (опомена,

отказа, понуда, протеста), потврђивању разних догађаја и чињеница, протестирања меџица и т. д.

§§ 110.—116. нацрта регулишу питања чувања исправа, новаца, папира од вредности преданих јавном бележнику ради уручења трећим лицима или властима; §§ 117.—125. говоре о чувању извршних исправа и вођењу пословних књига и регистара; §§ 126.—136. регулишу питања о јавно-бележничким приправницима, заменицима и намесницима; §§ 136.—155. о јавно-бележничким коморама, о делокругу њиховом, о правима и дужностима скупштина, одбора и о саветима комора; §§ 156.—161. о надзору над јавним бележницима и коморама и о одсуству бележника; а §§ 162.—185. о дисциплинским кривицама и казнама, о дисциплинским судовима и поступку код њих.

Глава XII нацрта говори о јавним бележницима, као судским повереницима.

Поверавање јав. бележницима чисто судских послова појава је најновијег доба, — и ово поверавање у већини напреднијих европских држава показало се као сасвим оправдано, јер су јавни бележници брже и култантније извршивали поверени њима посао, но судије, који су преоптерећени уопште послом.

Као судски повереници јавни бележници врше ове послове: 1. подносе извештаје о смрти (смртвоницу); а у вези с тиме проглашују наредбе за случај смрти, а ако има за то законских услова, састављају списак имовине заоставштине ради привремене управе њоме, проводе расправу о наслеђу, припремају све што је потребно за уручење заоставштине и врше све остале послове око заоставштине и њене деобе, у колико за то није потребна претходна одлука суда; 2. предузимају попис и печатење стечајне имовине; 3. врше судску процену и принудну продају у неспорном поступку; 4. спроводе извршење и расправе о деоби куповнине или стечајне имовине и 5. састављају или испитују положене рачуне тудора, старатеља стеч. имовине и састављају план за деобу имовине.

Уопште суд може поверити јавним бележницима извесну врсту послова, ако постоји убеђење да ће они брже, темељније и успешније свршити тај посао, но суд, који је обично преоптерећен пословима.

У вршењу дужности судског повереника јавни бележник сматра се као чиновник судски и као такав ужива нарочиту заштиту закона.

Најзад глава XIII нацрта говори о јавно-бележничким пристојбама, о тарифи и о правима јавних бележника на награду за

свој посао; главе XIV и XV регулишу разна питања, која стоје у вези са увођењем овога закона у живот и прелазна наређења.

Нацрт закона о јавним бележницима израђен је и достављен на проучавање члановима комисије, која ће га ускоро претрести.

По уобичајеној пракси примљени од комисије нацрт биће послат на мишљење и примедбе Вишим Судовима Краљевине, Универзитетима, адвокатским и јавно бележничким коморама. После тога ће бити поново претресен и тек тада утврђен његов дефинитиван текст.

Наравно у њему ће бити још великих измена, али без сумње, главни темељи овога нацрта — *независност*, *аутономија* јавног бележничтва и *неспојивост* јавног бележничтва остаће нетакнути.

Ступањем на снагу овога закона они делови наше Државе, где јавно бележничтво још не постоји, добиће нови ред јавних функционера, који ће својом марљивошћу и савесношћу припомоћи растерећењу судова.

Нови закон, најзад ће изједначити законодавство о јавним бележницима у целој Држави и тиме ће положити крај крпарењу законском, када се одредбе, које се односе на закон о јавним бележницима, уносе у неки други закон — или финансијски или у социјални закон сасвим друге природе. Сетимо се само историје доношења законских одредаба, које се односе на *неспојивост* вршења јавног бележничтва са адвокатуром на територије Хрватске и Славоније. У месецу јуну ове године Народна Скупштина донела је закон „о *неспојивости* звања кр. јавних бележника са звањем одвјетника“ на територији Хрватске и Славоније (Сл. Нов. Бр. 138—XLV), а 19—XII пр. г. објављен је у Сл. Новинама Бр. 295—XCIV од 19—XII 1928 г. — закон о адвокатима за Краљевину С. Х. С., у којем је у чл. 122. уметнута одредба, по којој јавни бележници на територији Хрватске и Славоније поново добијају право да врше и јавно бележничтво и адвокатуру.

Такво доношење супротних одредаба у року од пола године не ствара убеђење у силу закона у Држави...

Нек нама буде допуштено, да поводом израде законског нацрта о јавним бележницима изразимо жељу, коју је већ истакао и Правнички конгрес у Љубљани 1926. г. да се на једном од наших Универзитета образује катедра за нотарско право, која је потребна за проучавање домаћег и туђег нотарског права у сврси васпитања доброг јавно бележничког подмлатка.

Jedno tumačenje Uredbe o isplati ratne štete.

— Ljub. V. Stefanović, advokat —

U primeni Uredbe o isplati ratne štete dosudjene licima iz pograničnih krajeva pojavila se kontroverza kod tumačenja čl. 13., a u pitanju: da li vrede prenosi prava na isplatu ratne štete, učinjeni do dana stupanja na snagu ove uredbe.

Na molbu glavnog urednika „Branič-a“, Gospodin Ministar Pravde tražio je i dobio pod Br. 49681/1928. ovo tumačenje Uprave Ratne Štete Ministarstva Finansija :

„Članom 29. Zakona o isplati ratne štete stavljeno je u dužnost Gospodinu Ministru Pravde da obrazuje sudove za ocenu ratne štete onih lica koja nisu bili podanici predratne Kraljevine Srbije i Crne Gore, žive ili su živela duž vojišta prema Srbiji ili Crnoj Gori, a šteta im je učinjena u toku 1914. i 1915. godine. Tim zakonskim propisom ovlašćen je Gospodin Ministar Pravde da propiše Pravilnik o postupku ovih sudova, držeći se načela sadržanih u Uredbi o naknadi štete od 30. juna 1920.

Prema gornjem zakonskom propisu Gospodin Ministar Pravde pod 25. majem 1923. doneo je Pravilnik o sudovima za naknadu štete u pograničnim krajevima, koji je objavljen u Službenim Novinama Br. 142 od 25. juna 1923. i od pomenutog dana vredi. Po čl. 36. istog Pravilnika *važe sve odredbe Uredbe o naknadi štete od 30. juna 1920. sa izmenama i dopunama kao i njenog pravilnika, u koliko nisu izmenjene zakonom o isplati ratne štete i u koliko nisu postale bespredmetne na osnovu donetog Pravilnika.*

Čl. 89-a Uredbe o izmenama i dopunama u uredbi o naknadi štete (koje su izmene obnarodovane u Službenim Novinama 9. juna 1921.) zabranjen je prenos prava bilo po presudi ili bonovima, bilo teretnim ili dobročinnim ugovorom, bilo u obliku ugovora o punomoćstvu, *s tim, da se taj pravni posao između ustupitelja i pravoprijemnika smatra da ne postoji od svog početka, a dosudjena šteta ima pripasti Invalidskom Fondu.*

Ministarski Savet, na osnovu čl. 30. Zakona o isplati ratne štete doneo je Uredbu o isplati ratne štete dosudjene licima iz pograničnih krajeva. Ta je Uredba obnarodovana 6. aprila 1927. u br. 77. „Službenih Novina“. U čl. 13. pom. Uredbe pod III naređeno je: da isplatu ratne štete može zahtevati samo lice na koga glasi presuda o dosudjenoj ratnoj šteti ili punomoćnik sa specijalnim *punomoćijem potvrđenim kod sreskog poglavara s tim da sva ranija punomoćija ne vrede; dalje je u pomenutom propisu naređeno: da ugovori o prenosu prava na isplatu*

ne vrede, bilo da je prenos formalan, bilo prikriven u formi punomoćija. *U svima ovim slučajevima presuda se ima isplatiti licu na koga presuda glasi, o čemu donosi odluku Uprava za Ratnu Štetu.*

Prema svemu do sada izloženom utvrđuje se: da u opšte ne vrede ugovori o prenosu prava za naplatu ratne štete dosudjene licima iz pograničnih krajeva, bez obzira na to: da li su zaključeni pre ili posle stupanja na snagu Kraljevske Uredbe od 25. marta 1927. br. 94, jer je pre donošenja te Uredbe, to zabranjivao čl. 89-a Uredbe o izmenama i dopunama u Uredbi o naknadi štete od 30. juna 1920., koji je član važio na osnovu čl. 36. Pravilnika o sudovima o naknadi štete i za sve presude u pograničnim krajevima, pa je ta zabrana u Kraljevskoj Uredbi samo ublažena u toliko: što se po čl. 13. pod III pom. Uredbe, dosudjena ratna šteta ima isplatiti samom oštećenom licu, u mesto da u smislu čl. 89-a Uredbe o izmenama i dopunama pripadne fondu ratnih invalida.“

Dostavljajući ovo svoje mišljenje, Odbor je smatrao za potrebno da učini napomenu, da se ovo njegovo mišljenje odnosi samo na tumačenje čl. 13. odelj. III pomenute Uredbe u pogledu njegove primene pri isplati presude u pojavljenom slučaju, a ne i na pravne posledice koje mogu nastupiti između ustupitelja i pravoprijemnika u redovnom građanskom sporu, za koji slučaj Uprava se ne smatra nadležnom da daje svoje mišljenje.

Ovom jasnom interpretacijom potvrđuje se inače pravilno gledište većine ustanova, koje su i do sada shvatale čl. 13. Uredbe o isplati ratne štete tako, da prenosi prava na isplatu ne vrede bez obzira na datum njihovog izvršenja, tj. bilo da su ti prenosi učinjeni pre, bilo posle stupanja na snagu Uredbe. Uredbodavčeva namera u donošenju ove odredbe bila je očevidno u sasvim opravdanoj želji da spreči česte zloupotrebe koje su sa tim prenosima vršene. Nalazimo samo da je ograda Uprave ratne štete o njenoj nenadležnosti za davanje mišljenja za građanske sporove neumesna, kada je Gospodin Ministar Pravde, po njenom predlogu, a dok je bila u sastavu Ministarstva Pravde, tu Uredbu i doneo i kada je izvornom Uredbom na davanje tog mišljenja izrično ovlašćena.

Objavljujemo ovo po sve pravilno tumačenje, radi tačne primene, u pojedinim konkretnim slučajevima, čl. 13. Uredbe o isplati ratne štete dosudjene licima iz pograničnih krajeva. Njime će se van svake sumnje umanjiti protivrečna, dosta česta tumačenja i pogrešna primena Uredbe o isplati ratne štete u ovom pitanju.

Објашњење последњег става § 479. Грађанског Судског Поступка.

— Јов. Б. Мијушковић —

I

По правилу, сваки има право надметати се на јавној лицитацији, изузимајући лица побројана у првом ставу § 479. Грађ. Суд. Пост., која нас се, овде, не тичу.

Ово право учествовања у надметању, на јавним лицитацијама, условљено је одредбом другог става овог нав. законског прописа. Наиме, онај који има право надметања потребно је да положи кауцију, 5% одн. 10% од процењене вредности дотичног непокретног добра, ако хоће да учествује у надметању.

Али, ипак, изузетно од овог општег правила, у надметању на јавним лицитацијама може учествовати изванредан број лица и без полагања кауције. То су лица: а) хипотекарни повериоци и б) прости повериоци, за чији је рачун дотична непокретност узета у попис, — о којима говори последњи став § 479. Грађ. Суд. Пост.; а како и под којим условима то ћемо видети у даљем излагању.

II

Као што смо казали, у последњем ставу § 479. предвиђене су две врсте поверилаца, који се ослобођавају полагања кауције, при надметању на јавним лицитацијама, — наравно, под условима који су тамо предвиђени. а који су истоветни за обе врсте поверилаца, о томе се у овом нов. законском пропису каже: „Од давања кауције ослобођавају се само интабуланти и неинтабулисани повериоци, за чији је рачун непокретно имање узето у попис, и то ако и у колико њихове тражбине са интересом, по одбитку претходних пречих тражбина, не прелазе процену дотичног имања у време продаје.“¹⁾

Дакле, као што се види из овог цитираног законског прописа, није довољно да један поверилац буде хипотекарни или прост поверилац, за чији је рачун непокретно добро узето у попис, па да буде ослобођен од полагања кауције, као надметач, на јавној лицитацији, већ је још потребно да тражбина таквог повериоца, са интересом, по одбитку претходних (од његове пречих) тражбина, не прелазе процењену вредност дотичне непокретности у времену продаје. Да ли је то

ајсолућно потребно, да сума обезбеђена не прелазе процењену вредност дотичне непокретности, у времену продаје, видећемо у даљем излагању. А сада да се упознамо са мишљењем г. Урошевића по овом питању.

Г. Л. Урошевић објашњавајући овај цитирани пропис каже,²⁾ да се од полагања кауције не ослобођава ниједан поверилац, и ако је заложни, ако његово потраживање прелазе процену имања, већ мора положити, према процени, кауцију 5% одн. 10% од вредности добра које се продаје. Но, не само то, већ он даље каже, да ни у једном случају није могуће потпуно ослободити од полагања кауције повериоце (било хипотекарне било прсте), иако њихова потраживања сваког по на особ не прелазе процену имања. Они се некада могу ослободити од полагања извесног дела кауције а некада не могу; неки у већој а неки у мањој количини, зависећи од тога: а) којим редом иду њихове тражбине у наплати с погледом на степену њихових интабулација, односно дана узимања у попис (§ 469. Грађ. Суд. Пост.) за неинтабулисани повериоце, и б) од величине потраживања.

По њему, извршитељ ће узети, прво, потребну кауцију од оног надметача чије је потраживање најпрече. Такав поверилац ће положити кауцију само према величини свога најпречег потраживања; а у колико његово потраживање не прелазе процену имања, за толико се овим прописом ослобођава од полагања кауције, пошто у том није ангажован његов интерес.

Изгледа, по његовом разумевању и тумачењу ове законске одредбе, да није могуће ниједно потпуно ослобођење таквог повериоца од полагања кауције, као надметача, и ако је, можда, тражбина таквог повериоца много већа него што износи кауција, која би се имала положити, с обзиром на процену дотичне непокретности.

Он примером објашњава ово своје тумачење, па каже, на пр.: имање је процењено 3.000 дин. Потраживање најпречег повериоца износи 300 дин. Његово потраживање не прелазе процену имања. Према томе, он ће бити ослобођен од полагања кауције *само у толико*, у колико његово потраживање не премаша процену имања. Његово потражи-

¹⁾ Ово је измена допуне од 14. Јула 1878. год. зб. 33. стр. 58 од 19. Јануара 1879. год. зб. 34. стр. 149, која је ступила у живот истога дана и године.

²⁾ В. Лаза Урошевић, *Судски Трешник, III део*, стр. 322 и 323, напомена под 8) уз § 479. Грађ. Суд. Пост.

вање не премаша поменути процену за 2700 дин., те ће он за толику суму бити ослобођен од полагања кауције, а на ресто од 300 дин. — а то је његово потраживање — платиће потребну кауцију (5 одн. 10%). Даље, други, по рангу, поверилац чија би тражбина износила 500 дин. имао би да положи кауцију на суму од 800 дин., на његову и предходећу му, а био би ослобођен на 2200 дин., за колико његово потраживање, по одбитку предходне, не премаша процену имања; и т. д. Тако, да последњи поверилац, чије потраживање, кад се дода збиру предходећих пречих потраживања, пређе преко процењене вредности имања има да плати пуну кауцију, према процени имања.

Ми се не би могли сложити са оваквим тумачењем. Оно нам не изгледа нимало у складу са циљем кауције. Јер, као што знамо, законодавац је предвидео полагање кауције из два разлога: а) *прво*, да извршна власт има уверење да је лице које хоће да лицитира озбиљан надметач; а то ће, свакако, бити један такав надметач, чија је тражбина обезбеђена, и која је већа од износа кауције, или, пак, толика; и б) *друго*, што се кауцијом хоће да обезбеди, у границама могућности, наплата штете коју би лицитант, евентуално, могао дуговати у случају друге продаје (§ 484. Грађ. Суд. Поступ.). Док, напротив, у том случају, ту штету гарантује примање таквог повериоца, те отуда нема никакве бојазни ако се не положи кауција.

Према томе, нелогично је, с обзиром на овакав циљ кауције, да поверилац, хипотекарни или прости, као надметач, полаже кауцију у износу своје обезбеђене тражбине, а да се на суму за колико не прелази, према процени, као што смо видели из наведеног примера, ослобођава. То се најбоље види када се ово мишљење упореди са мишљењем г. г. Ж. М. Перића и Др. Аранђеловића исказаном у њиховом познатом делу: о извршењима одлука судских.²

Они веле, у овом свом наведеном делу, да се ова привилегија т. ј. ослобођење од полагања кауције, као надметачи, даје повериоцима, који ће се према рангу своје хипотеке (залог), а с обзиром на процењену вредност пописаног добра, моћи наплатити из цене добијене продајом тога добра. Јер ако је, пак, ранг таквог повериоца такав да с обзиром на процену пописаног добра, он нема ништа да прими, онда је он у положају обичног повериоца, повериоца незаложног који, онако исто као сваки други

надметач, има да положи кауцију. У таквом случају, они даље кажу, може бити да ће такав поверилац добити, такође, неки део од своје тражбине, ако би се такво добро продало скупље но што је процењено; али то је евентуалност која не даје таквом повериоцу право на надметање, без кауције, и ако је заложни.

Но они се не задржавају само на томе, већ иду и даље па кажу, да у случају ако би, према процени, тражбина таквог повериоца била у неколико обезбеђена, али опет не онолико колико износи кауција, тај поверилац положиће у готовом новцу одн. у папирима или залози толико колико још треба до оне суме која се за кауцију полаже.

Као што се види, према оваквом мишљењу, могућа су како потпуна ослобођења од полагања кауције тако и делимична, и ако, у том случају, сума потраживања таквог повериоца прелази суму процењене вредности дотичног непокретног добра.

Овакво тумачење последњег става § 479. Грађ. Суд. Поступ., од стране г. г. Перића и Аранђеловића, ми ћемо најбоље објаснити примером на пр.: једно непокретно добро, које је предмет јавне продаје, процењено је 50.000 дин. На ово добро имају двојица повериоца интабулацијом обезбеђене тражбине, које на дан продаје са интересом износе: првог, по рангу, 25.000 дин.; другог, по рангу, 15.000 дин. и трећег, за чији је рачун ово добро узето у попис, 9.000 дин. Како све ове три тражбине скупа не прелазе процењену вредност непокретности, то би, по њиховом мишљењу, били ослобођени сви од полагања кауције, као надметачи.

Исти би случај био и онда, када би тражбина овог трећег повериоца илносила 12.000 дин. Дакле, и онда, када би по одбитку прве две предходне (прече) тражбине прешла суму процењене вредности. Јер, у овом случају, тражбина овог трећег повериоца, и ако прелази суму процењене вредности, обезбеђена је бар толико колико износи кауција. Сасвим оправдано, — пошто ниједан ни други циљ кауције не би дошао у опасност због оваквог тумачења; напротив, одговара му. Док би, ми смо то већ видели, по мишљењу г. Урешевића, такав поверилац имао да плати целу кауцију, иако је његова тражбина обезбеђена за *дућлу вредност* — *износ кауције*.

Не видимо оправдана разлога, зашто наметати са таквим тумачењем, које није ни мало целисходно. Уосталом, то се најбоље види из примера који наводи сам г. Урешевић, а којим смо се ми раније упознали. Овде да напоменемо још само то. Он каже, имање је процењено 3.000 дин., а заложна

² В. Ж. М. Перић и Др. Аранђеловић: *Грађански Судски Поступајак, други део: о извршењу одлука судских*, прва књига, стр. 285., 1912, Београд.

тражбина првог, по рангу, повериоца је 300 дин., дакле таман онолика колико износи кауција (10%). Питамо се сада, зашто узимати кауцију на ових 300 дин., која би, ако се имање налази у вароши, износила свега 30 дин., а ако је у селу 15 дин., — када је његова тражбина обезбеђена за 300 дин., и када се такав поверилац, по његовом мишљењу, ослобођава на суму од 2.700 дин., зато што у овој суми није ангажован његов интерес?

Ми не видимо оправдана разлога за овакво тумачење. Једино што би се у корист истог могло приметити то је, да овакво тумачење, и ако није целисходно и у складу са циљем кауције, оно је, ипак, донекле у духу самог законског текста. Јер тамо се каже, да се заложни повериоци ослобођавају полагања кауције, као надметачи, „ако и у колико њихове тражбине... не прелазе процену дотичног имања у време продаје.“ Збиља, на први мах могло би се и претпоставити, с обзиром на стичизацију ових законских речи, ако их буквално схватимо, да је законодавац то исто и хтео. Али када се овај законски пропис доведе у везу са циљем кауције, онда би, ако би се остало при таквом буквалном тумачењу, изашло, да законодавац овом одредбом није знао шта хоће. Док на против, предпоставка је да законодавац увек зна шта хоће, па да је случај и овде. То јест, да је законодавац доносећи ову законску одредбу имао у виду циљ кауције. Јер по мишљењу г. Перића и Аранђеловића (ор. cit. стр. 285), у таквом случају, кауција у колико је реч о евентуалној накнади штете из § 484., није потребна. Ту штету гарантује примање таквог заложног повериоца, пошто то његово примање има да служи за кауцију. Исто тако кауција није потребна и са тог гледишта, да је кауција знак да је лицитант озбиљан купац, — те је због тога не треба тражити од напред навед. лица, у случајевима које смо у нашем примеру навели. Чим је надметач заложни поверилац, има се узети да је човек од извесне могућности, да није нисолвентан.

III.

Да завршимо. Према оваквом мишљењу г. Перића и Аранђеловића о примени поспладњег става § 479., које и ми делимо, а које је једино оправдано, логично и целисходно, све повериоце о којима је реч у овом законском пропису можемо, с обзиром на величину ослобођења од полагања кауције, као надметаче, груписати у две групе, и то:

1) на повериоце који се потпуно ослобађају од полагања кауције, и 2) на оне који се делимично ослобођавају.

1. *Прва група.* Повериоце који спадају у ову групу можемо, опет, разликовати на: а) повериоце чије тражбине, с обзиром на процену дотичног непокретног добра, не прелазе ову, — наравно, по одбитку предходних (пречих) тражбина; и б) повериоце чије су тражбине обезбеђене бар у величини суме коју кауција, у даном случају, износи. Пример који смо раније навели, објашњавајући ово мишљење, обухвата оба ова случаја. Стога се нећемо овде ни задржавати више јер би излишно било понављати оно што смо већ рекли раније.

2. *Друга група.* У ову групу дошли би они повериоци, — били хипотекарни били прости, за чији је рачун непокретно добро узето у попис, — чије су тражбине, с обзиром на процену, бар у неколико обезбеђене, — али, свакако, мање но што износи кауција. У том случају, као што смо раније рекли, такав поверилац мора положити на име кауције ону диференцију. Н. пр.: једно непокретно добро процењено је 9.400 дин. На исто имају обезбеђење два повериоца. Тражбина првог, по рангу, повериоца износи на дан продаје 9.000 дин., а другог 5.400 дин. Када се одбије ова прва тражбина, с обзиром на процену, ова друга биће обезбеђена само 400 дин. Дакле, мање но што износи кауција, која је у овом случају 470 одн. 940 дин. Према томе, овај други поверилац био би ослобођен од полагања кауције, као надметач, за суму од 400 дин., за колико је, према процени, обезбеђен; а имао би да положи диференцију од 70 дин. одн. 540 дин., — према томе, да ли се добро, које је предмет продаје, налази у селу или вароши.⁴

Најзад, завршујући ово излагање, да напоменемо још и то. Можда ће донекле изгледати да овакво тумачење излази ван законског текста; да је више субјективно мишљење; више целисходно него законито, — али, ипак, по нашем мишљењу, поред свега тога не може му се одрећи логичност, оправданост и праведност нарочито када се има на уму циљ кауције, о чему је већ било речи. Јер што је праведно има се узети да је и законито, и ако то увек не бива.

⁴ Они у корист оваквог свог мишљења (Перић и Аранђеловић, ор. cit., стр. 286.) наводе и једне примедбе одељења Касац. Суда од 2. Јуна 1887. год. бр. 213⁷, које је објавио С. Јањић, у Полиц. Гласнику, год. 1904., св. од 29. авг. стр. 268., коју ми, и поред све најбоље воље, због оскудице у литератури која нам стоји на расположење, не можемо овде цитирати.

О ослобођењу наследника од плаћања таксе.

— Чл. 5. тач. 6. II зак. о таксама. —

— Душан П. Мишић. —

Руководећи се идејом да малу приватну својину треба заштити, законодавац је својим чл. 5. т. 6/II зак. о таксама ослободио наследнике плаћања таксе у случају, кад целокупна имовина-заоставштина (по одбитку пасиве и још других услова) не прелази суму од 150.000.— дин. не водећи, при томе, рачуна о броју наследника.

Овим својим поступком, који је новијега датума, законодавац је учинио два оступања од општег правила чл. 24 зак. о таксама а на име; да се наследна такса наплаћује према величини наслеђеног дела појединог наследника и да се при „опорезовању“, приликом наслеђивања, води рачуна о одговарајућем наслеђеном делу а не о величини заоставштине.

Ова одредба, која се руководила лепим социјалним побудама, задржавши се на пола пута, учинила је једну друштвену неправду као и негацију самих тих мотива.

Није требало рећи, да, ако наследство (имовина покојникова) не прелази 150.000.— дин. наследници (наследник) неће плаћати наследну таксу.

Требало је рећи, да се наследници ослобађају наследне таксе, ако ти наслеђени делови не прелазе 150.000.— дин. не водећи рачуна, о величини заостале имовине. Оваква стилизација била би у духу оних побуда. Јер, социјални елеменат а нарочито у погледу наследника, исти је, било да једна заоставштина не прелази 150.000.— дин. било да поједини наслеђени део не прелази ту меру.

Овом уском стилизацијом и испали су многи и многи случајеви, који су, толико исто, достојни обзира од стране законодавца као и они из ч. 5. т. 6/II. Ради илустрације овог нашег тврђења, узмимо ове примере:

1.) Неки је отац оставио два сина после своје смрти и једну заоставштину од 160.000 дин. Сваки од његових синова наследиће по 80.000.— дин. и платиће таксу по ТБр. 23 у вези члана 24 зак. о таксама.

2.) За други пример, узмимо исти случај, само ћемо смањити број наследника а имовину ћемо свести на 150.000.— дин. Код овог примера, наследник неће платити ни-

какву таксу, према пропису чл. 5. т. 6/II зак. о таксама.

И као што се види, док у овом случају наследник неће платити никакву таксу, дотле у оном првом случају наследници ће бити дужни да плате таксу. Иако су њихови делови наслеђа мањи, само зато, што је њихов отац оставио имовину већу од 150.000.— дин. а што, опет, њима много не користи.

Фискални и социјални разлози диктују законодавцу да уводи и наследну таксу. Имовина од 150.000.— дин. узета је за границу: с једне стране, заоставштине не плаћају таксу а с друге стране, плаћају. Грешка је, што се од стране законодавца говори о наслеђима (заоставштини) а не о наследницима у односу на наслеђени део.

Заоставштина је нешто интерно, „маса“. Имовина у рукама наследника представља привредну вредност и тек у тренутку наслеђивања може се тражити од наследника „...сносити државне терете према својој привредној способности“ (Чл. 21 Устава).

Факат, да једна заоставштина прелази овај закон. максимум од 150.000 дин. не значи, готово ништа за наследнике т. ј. значи толико, што, када би била мања, и део би наследника био мањи.

И када сама заоставштина, без лица, која би је имала искористити, не представља никакву привредну вредност, односно, када једна заоставштина, тек, по њеној подели наследницима и извршеној им предаји одговарајућих делова добија економски значај — преко тих делова — онда је моменат за наплату наследне таксе *део наследства*, који припада поједином наследнику а не де кујус-ова имовина. И сам нам закон даје за право, поред логике ствари, у чл. 24 зак. о таксама (спора нема када је наследни део већ од 150.000.— дин.).

На крају овог нашег разматрања, можемо рећи, у виду понављања, да за таксирање, приликом наслеђивања, не улази у обзир целокупна имовина покојникова већ припадајући део наследницима од те заоставштине, ма колике величине она била. И тако би се велики број малих наслеђа (до 150.000.—) заштитио од такса, што се да социјално правдати.

Анри Робер

члан Француске Академије

Лашо.

— превео Добривоје Д. Бранковић, судија —

— Наставак —

Изведите себе из заблуде! Није он спавао. Гипротив он је слушао, остао је ту, како га описује г. Ганбета, „сав претворен у ухо, миран, са руком која гори од грознице, дељући перорезом једно залутало перо под прстима, примајући ударце право у прса, бројећи их, да би их ускоро вратио обилно својом генијалношћу“. И кад би државни тужилац допустио себи нетачну оцену, својевољно тумачење чињеница, Лашо би тада одједном подигао своју интелегентну и подсмевачку главу, са изгледом подсмевања и скепсе, са осмехом, неверника, и избацивао једно „хм! хм!“ звонко и звучно које је производило луд смех у сали за суђење и чинило да несрећни судски чиновник изгуби наставак свога говора и идејну везу. Лашо је био учтив и углађен противник, чак и у најватренијим и најстраснијим дискусијама. Умео је да господари собом, да никада не плане, што је знак велике јачине и што даје чудновату надмоћност над нервозним и напраситим противницима. Ма да је био „црна животиња“ председника поротних суђења због ироничног одушевљења, неочекиваногшћу његових питања и одговора, он је ипак према судијама готово увек чувао став поштовања који одговара добро васпитаном човеку и човеку доброг сталежа. Ја кажем *гошћово увек*, јер говоре само за два случаја, од којих је један постао чувен, у којима се није бојао да напусти ова правила доброг понашања која је себи тако правично наметао.

Пледирао је једном пред поротним судом у унутрашњости, у једном врло деликатном претресу и, како је инкриминисана радња, услед социјалног положаја самога оптуженог, имала великог одјека, генерални прокуратор дошао је и лично да да реч и оптужбу. Лашо, по навици, гонио је сведоке питањима да би утврдио невиност свога клијента. Ови сведоци су све били познати људи, писци као г. Блаве, музичари као г. Лео Делиб, који су потврдили потпуну чистоту оптуженог. Генерални прокуратор, изведен из нестрпљења узвикну одједном. „Најзад, господо, ја не разумем овај покушај рехабилитације који се овде покушава. Зар неће сада да вам траже да оптуженог попнете на Капитол? — „О! Господине генерални прокураторе“, одговори Лашо, једном од оних упадица којима се одликоваше, „ми

нисмо узнемирани: сви ми врло добро знамо да сте ви ту зато да то спречите!“

Ова духовито безобразна алузија можда није учињена баш од Лашоа, већ од његовог сина. Ништа не мари! дух и таленат су наследни код Лашоа, и син, адвокат Ђорђе Лашо, достојно је носио велико име које му је у наслеђе остало.

Последња лудорија коју је себи био допустио била је најозбиљнија и довела је до позитивног резултата: обуставу *резимеа* коју је чинио председник на крају дебате, после оптужбе и одбране. Резиме био је честа нова оптужба која је погађала оптуженог без обзира на законске прописе нашег кривичног закона који прописује да последња реч увек буде реч одбране. Дуго се протествовало противу резимеа; сви слободумни духови енергично су тражили укидање ове застареле и каткад опасне формалности; али ове жалбе остајале су без резултата, тражења без дејства, јер треба да знете да ништа није тако тешко, у нашој лепој Француској, него уништити какву злоупотребу или поправити какву неправду!

Инцидент који се догодио између Лашоа и председника у процесу Марије Бјер учинио је више него скупа сва дотадања тражења.

Госпођица Марија Бјер била је лирска уметница, Дуго је била истицана као изузетак у позоришном свету: била је мудра! Пошто се неколико година бојила противу привлачности лаког живота, допустила је да се заведе од једног богатог клубмана, добро познатог у галантном свету, Г. Жантие, и овај ју је напустио пошто је учинио мајком. Госпођица Марија Бјер осветила се за ово брзо напуштање испаливши на Г. Жантије, у улици Обер, три метка из револвера, од којих су га два погодила у руку и ногу. Жене које убијају, жене које трују постале су многобројне и оне налазе код поротника толико очинске милости, да те врсте процеса изгледају данас баналне и представљају за јавност безначајан интерес. Али тада човек није био тако отупео, и ови револверски метци имали су неочекиваног одјека.

На дан суђења, сала поротног суђења била је испуњена многобројном и пасионираном публиком, коју су нарочито чиниле жене жељне без сумње да сазнају како треба, у извесним приликама, светити се за веома брутално напуштање, и људи из угледног света, уметници, писци као Лудовик Алеви

који још није ни мислио на Академију; Г. Александар Дима син, који је дошао да присуствује практичној примени савета које је дао у књижици под насловом: Уби! која је начинила велику хуку у своје време.

После заносне одбране Лашоа пред судом, председник је дао своје резиме. Овде пуштам сведока очевидца да говори. „Био је то председник Б., са својом лепом главом Луја XV, напудрован као иње, и његовим малим кокетним неискреним изразом лица које му је давало изглед галантног дворског свештеника, који се беше из све снаге окомио на јунакињу драме из улице Обер.

„Лашо, по своје обичају, чинио се да спава, са прекрштеним рукама на столу, са лицем у рукама. С времена на време, гуњао је: „Ето резимеа! Он назива то резимеом... Идемо да видимо дали ће то у будуће ићи...“

„Шта ви то дакле говорите, браниоче Лашо?“ прекиде га председник. „Лашо не одговори и оптужба, — јер је то била права оптужба — наставила се најлепше. Изненада Лашо скочи на ове председникове речи: „Господо поротници, не плашите се за казну, она ће бити оно што ви будете хтели.“

„Овога пута, рече Лашо тихим гласом својим суседима, резиме ће отићи!“ Затим окрећући се председнику и прекидајући га: „Шта ви то дакле причате поротницима, узвикну он, ви им говорите да Марија Бјер може проћи са неколико месеци затвора. Али ви знате добро и противно: „нема олакшавајућих околности, смртна казна онда! Олакшавне околности, онда најмање пет година тешке робије!“

„Несрећни председник био је толико пренеражен овом дрском упадицом да је испустио свој монокл и једва могао да доврши, муцајући, мешајући своје излагање, грешећи, губећи се у својим забелешкама и завршавајући, уз гласан смех судске сале; што је Лашоа називао „бранилац Бјер“, а Марију Бјер „Госпођица Лашо“.

Госпођица Бјер била је ослобођена уз

гласно одобравање судског заседања које је приредило Лашоу победоносне овације, и резиме био је осуђен на смрт. Сенат и Скупштина ускоро после овога извршили су је.

Хоћете ли један упадљив пример присуства духа које га није никада напуштало и допуштало му да извуче најбољу корист из најслучајнијих прилика. Лашо је бранио пред поротним судом у Лану једног оптуженог због оцубиства. Ова особа имала је бедно држање, признавала је чињенице са цинизмом који је револтирао и престајала да се цери само да би вређала сведоке. Председник поротног суда, који је био велики пријатељ Лашоа, рекао му је пре суђења: „Ево баш једнога који ће и против твоје воље бити осуђен на смрт! Није сигурно, одговори Лашо. — Ах, то је сувише крупно, кладим се да ће бити! — Кладим се да неће! Па лепо! видећемо“. И опклада је била учињена.

Лашо изгледало је био је на путу да је изгуби, јер је његова одбрана пред судом трајала већ неколико сати и није могла да узбуди пороту која се изгледа била одлучила овога пута да покаже пример... Изненада звоњење звона чуло се у дубокој ноћној тишини и потресало сводове сале поротног суђења. То је било весело звоњење очи Божића, које је звало верне на божју службу у поноћи. Лашо се заустави, узбуђен, дубоко инпресиониран, јер, и ако је био врло побожан, он се идентификовао са својим процесом као велики глумци са улогама које су играли... „Он прекиде своју одбрану и са очима управљеним небу, опруженим рукама... затим оним дивним гласом који је врло добро знао да нађе пут срца: „Господо, рече он, у овој блаженој ноћи, у овом свечаном тренутку Бог опроштаја, Бог мира и милосрђа родио нам се! то вам Христос, из своје колевке, тражи милост! Не заборавајте да је божја милост бескрајна и не будите упорнији него што је Господ сам!“

— Наставиће се —

Судска и административна пракса

Кад је издаваоцу стављено обезбеђење пре рока менице, а после издања исте, по другој исправи, може му се ставити обезбеђење и по тој меници, којој још рок није приспео

Браћа Николић поднели су првостепеном суду 29. децембра 1927. год. три менице, сваку од по 2.000 дин. све три са датумом из-

дања 9. септембра 1927. год. а са роком плаћања прва после 4, друга после 5, а трећа после 6. месеци од издања, а по којима је акцептант Страхинића, издавалац и преносилац Тодор и други жирант Доца, жена издаваоца Тодора, којој је муж одсбрио поступак, па су тражили, да суд одобри забрану и прибелешку на имање Тодора и Доце; а како меницама рок није

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дошао, то су за опасност тражбине поднели решење истог суда од 12. децембра 1927. год. по коме је овим истим дужницима, по њиховом тражењу, а по другој меници, којој је рок прошао и протест због неисплате изискат, већ одобрена забрана на покретност и прибелешка на непокретност.

Првостепени суд по оцени поднетих меница и решења нађе, да су испуњени услови за забрану и прибелешку према дужнику издаваоцу менице Тодору, али нису према Доци, његовој жени, другом жиранту, јер према њој менице нису протестоване, те она није у обавези — §§ 377, 379, 398, 399. Грађ. Суд. Пост. и § 140. Трг. Зак. те према Тодору обезбеђење одобри, а према Даци одбије.

На ово решење изјаве жалбу повериоцу наводећи, да они Даци обезбеђење нису тражили за то што је меницама рок прошао, па да опасност за њу треба да се утврди протестом због неисплате, већ ову опасност доказују раније одобреном прибелешком и забраном на њеном имању.

Услед ове жалбе Касациони Суд у свом III одељењу одлуком од 27. фебруара 1928 год. под Бр.: 2222 поништи решење првостепеног суда са ових разлога:

Првостепени је суд погрешно нашао, да дужник Даци није обавезна по поднетим меницама зато што исте нису протестоване. Јер по § 140. Трг. Зак. на који се суд позива, тиче се употребе поверилачког праве по оним меницама, које су протестоване зато што нису плаћене о року, што је за исплату одређен. Али како овде опасност тражбине није наступила услед протека рока за исплату, па да због тога поверилац, ако хоће и јемце да задржи у обезбеди, мора меницу у смислу § 138. у вези са § 194. Трг. Зак. протестовати, већ зато што је на имање дужника Доце и њенога мужа Тодора обезбеђење већ раније одобрено, онда та опасност, према тач. 4. § 399. Грађ. Суд. Пост. даје повериоцу право обезбеђења и без протествовања менице, и то како према главном дужнику акцептанту, тако и према оним меничним обвезницима, који се иначе само средством протеста задржавају у меничној обвези.

Према овоме, обвеза дужника Доце, овде је и без протеста пуноважна, те је суд тражену забрану и прибелешку и на њену имовину требао одобрити

Критичка оцена ове одлуке

На страни 32-ој „Бранича“ за ову годину, свеска за Јануар и Фебруар, одштампана је једна одлука противна овој, опет из трећег

одељења Касационог Суда од 17. новембра 1927 год. под Бр. 12019.

Разлози ови раније одлуке ови су: Издавањем менице по §§ 88., 116. и 140. Трг. Зак. јемствује да ће меницу о року платити главни дужник, а тек ако је главни дужник — акцептант — о року не плати, онда ће јо он — трасант платити. Како је прибелешка одобрена издавању, а не главном дужнику, то и није тражбина у опасности пре рока плаћања менице у погледу главног дужника и осталих обвезника, те нема услова за прибелешку.

Ми стајемо на гледиште ове друге одлуке, што је данас саопштавамо, налазећи да у оваквим случајевима треба одобрити обезбеђење.

Истина је, да трасант јемствује да ће главни дужник меницу примити, и о року платити, ако је он не плати, али онда ималац може наплату тражити не само од њега трасанта, већ и од преноситеља. То јемство трасанта и жираната постаје сумњиво, чим су они допустили, да се после издања менице, њима ставе обезбеђења на имовину по другој исправи. Ова одобрена обезбеђења показују њихову инсолвентност пре рока меничног плаћања, а кад та инсолвентност постоји пре рока, онда ће у толико пре стајати о року меничног плаћања, те је за то поверилац, у праву у овом случају да се осигурава на њиховој имовини.

Постоје и други разлози за овакво мишљење.

Позната је истина, да је дуг по меници теже и строжије природе него ли дуг по облигацији и по положају дужника, начину суђења, времену што се оставља за извршење итд.

Међутим, ако бу се узело, да се по меници трасанту и жирантима не може одобрити обезбеђење пре рока меничног плаћања, ако је тим обвезницима већ једно обезбеђење одобрено после издања менице, а по облигацији то је очевидно допуштено, онда би изашло, противно горњој констатацији, да је дужник по облигацији у тежем положају, него ли дужник по меници.

Осем тога, за примену и извођење одредаба Трговачког Законика вреде у главноме одредбе Законика о Грађанско Судском Поступку. Трговачки Законик са одредбама о меницама донет је 26. јануара 1860 год. а Законик о Грађ. Суд. Поступку донет је доцније 20. фебруара 1865. године. Грађ. Суд. Поступак имао је дакле пред собом Трг. Законик кад је издан, и у њему се говори о меницама, као што тврде §§ 451 и 454. Грађ. Суд. Пост. и кад Зак. о Грађ.

Суд. Пост. у својим одредбама §§ 394. и 399. није изузео менице, ми налазимо, да се те одредбе имају да примене и на меничне дужнике, нити има разлога да се менични дужници у том погледу изузимају.

Истина у § 148. Трг. Зак. где се једино говори о обезбеђењу предвиђа се, да „притежатељ протестиране због неисплате менице“ има право да средством суда узапти ствари покретне издатеља, пријемника и преноситеља. Очеvidно за ово обезбеђење вреде одредбе Грађ. Суд. Пост. о обезбеђењу. Речи притежатељ „протестиране менице због неисплате“ не значе да увек и једино се обезбеђење може тражити са протестом због неисплате, који се подиже сутра дан после рока меничног плаћања, јер зна се да је тај протест у главном потребан да задржи у обвези преноситеље. Забрана се може ставити пријемнику и без протеста, па и издатељу менице, осем ако овај не докаже да је снабдео главног дужника са покрићем.

Ово је питање — обезбеђења пре рока — предвиђено у новом Закону о меницама и друкчије се расправља, као што се види из његових §§ 42. и 43.

Али, док овај Закон не ступи у живот, а то ће бити скоро после читаве године дана, и како наша јуриспруденција по овом питању није стална, као што се види из изложенога и „Судске праксе“ г. Срб. Ковачевића, а питање је врло важно и врло се често пред судовима појављује, ми налазимо, да би најбоље било, да се по њему донесе начелна одлука Опште Седнице Касационог Суда која ће бити обавезна за одељења Касационог Суда, па отуда и за ниже судове.

Драгић Н. Солдатовић

Наређење последњег става § 447. грађ. зак. односи се само на тестатора а не и на његове наследнике.

Тужиоци су представили, да је њихов рођак пок. К. умро месеца маја 1917 у селу Л., као удовац и без порода а да је оставио усмени тестаменат, исказан на неколико дана пред своју смрт пред сведоцима, који су сведоци испитани код неспорних дела судије не протоколу од 3. јануара 1922. год. и на коме су протоколу посведочили, да је пред њима поч. К. изјавио своју последњу вољу, да целокупно његово непокретно имање наследи тужени М., који му није никакав сродник. Тражили су да суд својом пресудом поништи овај усмени тестаменат и да имовину пок. К. наследе закони наследници. Навели су да поменути тестаменат не може имати важности, поред осталих разлога, још и стога, што исти није пријављен у року,

који предвиђа § 447. грађ. зак. т. ј. у року од три месеца по минулој ратној опасности, већ много доцније, тек 4. априла 1921. год., о чему су поднели уверење неспорних дела судије.

По свршеном извиђању, пиротски првостепени суд нашао је, да је према § 447. грађ. зак., спорни тестаменат могао важити само за три месеца по минулој ратној опасности а да се у томе року усмени тестаменат има од тестатора обновити, ако је овај жив а ако је умро. онда се исти има у означеном року код надлежне судије за неспорна дела обзнанити и огласити за важећи. Како је од минуле ратне опасности т. ј. од евакуације непријатељске војске до дана кад је спорни тестаменат пријављен надлежном судији, прошло више од три месеца, јер се је непријатељска војска из тога краја евакуисала 1918. г. и суд отпочео рад 1919. г. а овај тестаменат пријављен тек месеца априла 1921. год., то је суд нашао да је неблаговремено пријављен, па је пресудио да се исти *поништи*.

По изјављеном незадовољству туженог, Скопљански Апелациони Суд је нашао да поменута пресуда првостепеног суда не одговара закону са разлога:

„Погрешно је нахођење првостепеног Суда, да је спорни усмени тестаменат могао важити само за три месеца по минулој ратној опасности а да је за његову даљу важност потребно, да га тестатор, ако је жив, у томе року обнови ако ли је пак умро, онда да се тестаменат у означеном року код надлежног судије обзнани и огласи за важећи. Напротив, наређење последњег става § 447. грађ. зак., односи се само на тестатора а никако и на његове наследнике, те је према томе тражење тужилачке стране, да се поништи усмени тестаменат, који је пок. К. изјавио на неколико дана пред своју смрт, пред сведоцима Т. и Д. и то за време рата у 1917. год., неумесно, те се од истог имају и одбити — § 178. грађ. суд. пост.“

Зато је пресуду првостепеног Суда преиначио и својом пресудом Бр. 4992 од 11-IV-1928. тужилачку страну одбио од тражења.

По жалби тужилачке стране, Касацио Суд у своме II одељењу оснажио је поменути пресуду Апелационог Суда, решењем Бр. 7909 од 2-X-1928. год.

Т. И.

Осигуравајућем Друштву се на основу полисе не може тражити отварање стечаја.

I. Б. Б. осигурао се код Осигуравајућег Друштва „Х“ узајамно са својом женом М. на 70.000.— По полиси сума се имала исплатити осигураницима на дан 15. марта 1945.г. или у случају смрти једнога осигураника —

сума се има исплатити ономе осигураннику који је умрлога надживео. Жена М. умрла је 18. децембра 1927. и њен муж Б. обратио се Друшву за исплату осигурања. Друштво је утврдило да је покојница у времену осигурања приликом лекарског прегледа прећутала неке болести, од којих је боловала и стога је исплату осигурања одбило.

Б. Б. је преко свога пуномоћника ставио Друштву забрану за суму од 70.000.— дин., а када са забраном није успео тражио је Друштву отварање стечаја. Као доказ за постојање тражбине поднео је полису, а као нарочити факат навео то, што Друштво приликом удејствовања забране није положило готов новац, већ је допустило да се врши попис.

На рочишту, одређеном по тражењу да се отвори стечај над Друштвеном имовином, пуномоћник осигуравајућег друштва „Х“ изјавио је да у принципу нема места тражењу да се отвори стечај над имовином осигуравајућег друштва само на основу полисе. Јер по тач. 4. § 3. стец. пост. тражбина мора бити или неоспорима или вероватно осведочена. Неоспориму тражбину представља само извршна судска пресуда. А онај доказ, који доводи тражбину до вероватности, у оном смислу, који се мора узети по закону о стечишном поступку, мора — као један ступањ нижи од неоспоримог доказног средства — имати реквизите — које предвиђа § 449. грађ. суд. пост. Другим речима — доказно средство мора садржавати у себи чисто и јасно право, да би се на основу њега могло тражити отварање стечаја

Стечај се отвара само над имовином онога лица, које није у стању да намири своје поверитеље. Стога тражбина мора бити утврђена. Полиса представља само уговор о евентуалној накнади за случај смрти. За исплату осигурања, пак, није довољна само смрт извесног лица, већ се за то траже и многи други услови, побројани у условима полисе. Према томе — као уговор о накнади — полиса је далеко од тога да представља доказно средство, које доводи тражбину до вероватног осведочења.

Навод да Друштво приликом удејствовања забране није положило готов новац, којим би тражбину кориснику обезбедило, нити пружио друго обезбеђење, нема никакве везе са овим тражењем. Јер је то питање удејствовања забране, које спада у надлежност извршне а не судске власти.

Молио је да се потражилац одбије од тражења као неоснованог. За случај, пак, да и Суд нађе да се само на основу полисе може тражити отварање стечаја, молио је Суд да о томе пињу донесе решење, а Дру-

штво позове наредбом — да до коначног решења положи потребно обезбеђење.

II. Београдски Трговачки Суд својим решењем од 27. августа 1928. Бр. 60.415 расправљао је то питање и нашао:

У § 3. закона о стец. пост. предвиђено је да отварање стечаја може тражити онај поверилац, чија је тражбина неоспорима или вероватно осведочена. Значај тих израза може се узети само у томе смислу, да неоспориму тражбину представља извршна судска пресуда. Доказно средство, пак, које тражбину чини вероватно осведоченом, мора, као нижи ступањ од неоспоримог доказног средства, имати бар оне елементе, који су прописани у § 449. грађ. суд. пост. — за суђење по кратком поступку. То могу бити само исправе, по којима тужитељ има чисто и јасно право, а тужени чисту, јасну и неоспориму дужност. Све друге исправе, којима се таква дужност туженога не утврђује, могу бити основ за суђење или евентуално и за тражење обезбеђења, али не и за отварање стечаја над имовином туженога.

Суд налази да такво тумачење тих израза одговара духу и циљу закона о стечишном поступку и озбиљним последицама, које собом повлачи отварање стечаја. Стога се отварање стечаја по тражењу једнога повериоца, може приступити само у оном случају, ако лице, које постави такво тражење, утврди вероватност своје тражбине исправом, из које проистиче чиста и јасна дужност туженога, а овај ту своју обавезу не би хтео испунити.

Полисе, које осигуравајућа друштва издају као уговор о евентуалној накнади за случај пожара или смрти, не могу се сматрати као исправе, које тражбину једнога лица доводе до тако велике осведочености, да би се по њима могло тражити отварање стечаја над имовином осигуравајућег друштва. Као и сваки други уговор, и уговор о осигурању садржи низ услова, који регулише права и обавезе обеју уговарајућих страна и опредељују случајеве, у којима друштво може да одбије исплату уговорене суме. Ако у погледу извршења таквог уговора настане између уговорача сукоб, онда се њихова права и дужности из тога уговора могу расправити само редовним спором, у коме ће се испитати приговори обеју страна и по томе ценити и утврдити на чијој је страни право а на чијој дужност.

У овом конкретном случају неодређеност спорне тражбине и њено недовољно осведочење проистичу из самих услова о осигурању, оштампаних на полеђини поднете полисе осигурања. Наиме, из чл. 16. општих услова осигурања, по коме све обавезе дру-

штвене по тој полиси престају, ако су у понуди за осигурање прећутане важне околности, које би могле бити од утицаја на одлуку Друштва о пријему или одбијању те понуде. Па како је тужено Друштво одбило тужиоцу право наплате осигуране суме баш с позивом на ову одредбу уговора о осигурању, тврдећи да су у понуди за осигурање дати неистинити податци о здравственом стању осигуранице, и за доказ овога поднело извештај лекара, који је умрлу М. лечио, то је тиме тражбина тужиочева доведена у сумњу и има се утврдити редовним спором. 1. § 178. грађ. суд. пост. А док тужилац ову своју оспорену тражбину не утврди, не може се по истој тражити отварање стечаја, јер јој не достају елементи прописани тач. 4. § 3. стец. пост.

Са тих разлога Суд је нашао, да нема места тражењу да се на основу поднете полисе осигурања отвори стечај над имовином осигуравајућег друштва, и потражиоца је одбио од тражења.

Односно навода потражиоца да тражењу стечаја има места због тога, што Друштво приликом удејствовања забране — одобрене решењем истога Суда — није пружио потребно обезбеђење — Суд је нашао да је исти без вредности за расправу овога питања. Решењем о одобреној забрани поверилац стиче право да се обезбеди имовином свога дужника, у колико му је иста позната. Али из тога решење не проистиче за дужника обавеза да потражиоцу пружи то обезбеђење, нити пак да му открије и ону своју имовину, на коју се забрана не простира. Овај приговор потражиоцев могао би се узети у обзир само у оном случају, да је тражбина потражиочева осведочена тако, да се по њој може приступити отварању стечаја, ако дужник неби повериоца измирио или довољно обезбедио. Али кад такве тражбине овде нема и кад се стога не може уважити тражења да се отвори стечај над имовином осигуравајућег Друштва, нема места ни истакнутом приговору потражиоцевом о недовољности обезбеђења по забрани.

Ш. По жалби потражиоца Б. Б. предмет је дошао на расправу пред Касациони Суд, који је решењем свога II. одељења од 19. новембра 1928. Бр. 13737 решење Београдског Трговачког Суда *оснажио*.

Самуило Демајо, адвокат

За решење питања о изузећу муфтије при доношењу одлука по муслиманским масама, надлежан је првостепени суд, на чијој се територији налази муфтијство.

По маси умрлог М. — бега из Велеса, стараоци масе тражили су од муфтије среза велешког, да се изузме од расправе ове масе, наводећи као разлог пристрасност и непријатељско расположење према њима. Муфтија је овај захтев послао Велешком Првостепеном Суду на решење. Велешки Првостепени Суду нашао је да није надлежан за решење покренутог питања са разлога, што муфтија није судија у смислу чл. 1. закона о судијама, да би се имало поступити по §§ 52.—56. грађ. суд. пост. нити је он судија неспорних дела у смислу чл. 1. зак. о постављању судија у ванпарничним делима, у ком би се случају имало поступити по чл. 5. истог закона, већ административно лице, које спада у надлежност Министарства Вера, те је зато цео предмет послао Министарству Вера на решење.

Како се Министарство Вера такође огласило за ненадлежно за решење одлуке по траженом изузећу, то је предмет послало Касационом Суду на решење.

Касациони Суд одлуком својом нашао је да је за расправу питања о изузећу муфтије надлежан првостепени суд на чијој се територији налази муфтијство са следећих разлога:

„По § 5. закона о изменама и допунама у Закону о устројству судова, расправа муслиманских маса изузета је из надлежности старатељског односно неспорних дела судије и стављене у надлежност муфтији, који свој рад по таквим масама има саобразити истим законским прописима по којима раде напред поменуте судије, те се према томе муфтија појављује при расправи ових маса као судија, у овом случају као судија неспорних дела, јер има да донесе распоредно решење и зато се муфтија не може по наведеном законском пропису сматрати као административно лице, јер се томе противи сама природа његове делатности, према чему за расправу питања о његовом изузећу не може ни бити надлежна његова виша административна власт, — Врховно Муфтијство, односно Министарство Вера, већ једино првостепени суд.“

Зато је сва акта овога предмета послао Велешком Првостепеном Суду, као надлежном, на решење.

Т. И.

Оцене и прикази

Sava M. Šapčanin, sudija Kasacionog Suda u Beogradu. — Die passive Wechselfähigkeit

des Bauern nach dem geltenden Recht des Königreichs der Serben, Kroaten und Slo-

venen, insbesondere nach den in Serbien geltenden Vorschriften, und de lege ferenda. Посебно одштампано из Zeitschrift für Ostrecht, 1928.

У последње време у јавности је јако дискутовано питање о презадужености сељака у Србији и средствима како да му се помогне. Тим поводом, отворена је код нашега правништва дискусија по питању пасивне меничне способности сељака и низу контроверса, које са тим главним питањем стоје у вези. Проблем је посматран како са гледишта садањег стања нашег законодавства, тако и de lege ferenda. Испитивали су га наши најугледнији правници и дали своје солуције.

Г. Шапчанин је написао за Zeitschrift für Ostrecht о тој ствари исцрпну и документовану расправу. Расправа је писана лепим

немачким језиком и одликује се јасноћом излагања и током мисли.

У уводу је писац дао концизан преглед садржине законодавства појединих покрајина наше Државе о пасивној меничној способности сељака. Осмотрио је, за тим, цео проблем искључиво са гледишта Српског Законодавства, које је највише узело сељака у заштиту. Приказао је детаљно сва гледишта по спорним питањима и судова и правних писаца, као и аргументације на којима су заснована; пропратио их је све редом критички и дао своје солуције, засноване на јаким разлозима, како са гледишта de lege lata, тако и са гледишта de lege ferenda.

После ове исцрпне расправе Г. Шапчанина, једва да се у нас о ствари о којој је реч још што год ново може рећи.

Д. С. Петковић

Мисли и афоризми

О власти. О Закону

Претпостављени се према потчињеним морају опходити тако, да се ови осећају срећни под њиховом влашћу.

Власт заснована на страху није поуздана. Страх, временом, претвара се у мржњу.

Шекспир

Журити се лагано, одлучивати се мудро, извршивити одлучно, то су одлике доброга вође.

Амио

Праведност казне, више но њена строгост, чини снагу закона.

Монџескје

Циљ закона је да у друштву бар делимично оствари поредак.

Монџескје

Закони, строго узевши, представљају услове грађанског удруживања. Народ, који је потчињен њима, треба да их ствара. Они који се удружују треба и да регулишу друштвене услове.

Жан Жак Русо

Сви смо ми робови закона, јер само тако можемо слободно живети.

Цицеро

Моралне су казне у опште корисније од физичких за поправку кривца

Монџескје

Газити закон то је ударати Отаџбину у срце. Треба поштовати закон, заштиту Отаџбине, из љубави према Отаџбини и поштовања Правде.

Ш. Левек

Прикупио *Л. В. С.*

Белешке

Јавни правозаступници

Г. Министар Правде посетио је:

За јавног правозаступника при Првостепеном Аранђеловачком Суду Чедомира Плећевића, адвокатског приправника из Аранђеловца.

Уважена је оставка:

Петру Милосављевићу јавном правозаступнику из Кицева.

Више судије

Наименовани су:

За судију Касационог Суда у Београду Русомир Јанковић, судија Београдског Апелационог Суда и Стојан Лазић, секретар Касационог Суда у Београду.

Пензионисани су:

Драгутин Милићевић, судија Касационог Суда у Београду и Јаков Дулчић виши земаљски судски саветник Окружног Суда у Сплиту.

Кретање судија

Посиљављени су:

За државног тужиоца при Државном Тужиштву у Суботици, Д-р Александар Матић, бивши судски бележник Окружног Суда у Панчеву.

За судију Окружног Суда у Великој Кикинди Богдан Хоманов, бележник истог суда.

За судију Среског Суда у Новом Саду Гаврило Вишњевски, бележник Апелационог Суда у Новом Саду.

За старешину Среског Суда у Великом Бечкереку д-р Фердо Кулиновић, државни тужилац у Суботици.

Уважена је оставка:

Војиславу Ј. Гранићу, судији среског суда у Великој Кикинди.

Објашњења новог меничног закона

Г. Д-р Велизар Митровић, професор Универзитета, израдио је и дао у штампу објашњења новог меничног закона. У овом врло лепо систематисаном г. Митровићевом раду, поред текста новог меничног закона има много анонција и објашњења, корисних за све правнике. Ово кратко дело биће ускоро готово. Најтоплије га препоручујемо свима нашим читаоцима. Обратити се самом писцу.

Напомена

Због јако нагомиланог материјала а недовољног простора часописа, морали су из ове свеске „Бранич-а“ да се изоставе неки рукописи, који су требали да се пуне као наставак већ објављеног материјала. Тај ће материјал бити оштампан у идућим бројевима. Молимо наше читаоце да нас за то извине.

КЊИЖАРНИЦА „ПОЛЕТ“ А. Д.
СКОПЉАНСКА УЛ. БР. 5

ТЕЛЕФОН 30—09

Препоручује са свога стоваришта следеће књиге:

Банковић Мих., Солун 1914—1916. год.	Дин.	10.—
Бесаровић Милош Др., Шећерна болест и њено модерно лечење	„	20.—
Велимировић Николај, Мисли о добру и злу	„	30.—
Влајковић М. Др., Пореска реформа. Нов закон о непосредним порезима	„	40.—
Ђорђевић Владан Др., Арнаути и Велике силе	„	10.—
Ђурић Коста Др., Црква и држава	„	12.—
Зрнић Лука, Народна држава и вера	„	5.—
„ „ Светски рат	„	4.—
Јовановић Јован Др., Наполеон I	„	40.—
Ковачевић Србислав, Судска пракса у 1925. години	„	130.—
„ „ Судска пракса у 1926. години	„	130.—
Лановић М. Др., Конкордат Југославије са Ватиканом	„	30.—
Марјановић Чеда Др., Жива црква у Русији	„	25.—
Миловановић Милован Др., Судска медицина	„	150.—
Нешић Милован Др., Сифилис у северо-источној Србији	„	40.—
Николајевић Душан, Два есеја	„	10.—
Новаковић Стојан, С Мораве на Вардар	„	10.—
Нушић Бранислав, Листићи исписани у Пожаревачком казненом заводу	„	14.—
Нушић Бранислав, Народни посланик, комедија у 3 чина	„	32.—
„ „ Општинско дете, роман једног одојчета I/II део	„	40.—
„ „ Сумњиво лице, комедија у 2 чина	„	20.—
„ „ Протекција, комедија у 5 чинова	„	28.—
„ „ Обичан човек, шала у 3 чина	„	18.—
„ „ Приче I	„	12.—
„ „ Аутобиографија (броширано)	„	30.—
„ „ Аутобиографија (повезано)	„	50.—
Симонић Здр., Поштанско-шtedна, чековна и вирманска служба у Краљевини С. Х. С (латиницом)	„	30.—

КЊИЖАРСКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

СКОПЉАНСКА 5

„ПОЛЕТ”

ТЕЛЕФОН 30-09

Поред свог богатог стоваришта књига и часописа на свима језицима, располаже и великим избором антикварских књига, од којих препоручује следеће, које су већим делом распродате:

Божовић Тодор и Ђоновић Јован, Црна Гора и напредни покрет, Београд 1911 г.
Веснић М. Р. Др., Природни подмет међународног права (начело народности)
Београд 1892. год.

Де Куланж Фистел, Држава старога века, Београд 1895. год.

Ђорђевић Ж. Ђорђе, О форми писменог тестаментa, када завешталац не може писати, Београд 1880. год.

Јовановић Слободан, Енглески парламентаризам, Београд 1902. год.

Карић В., Србија и Балкански савез, Београд 1893. год.
Политичке и правне расправе, књ. I—II, Београд 1908. год.

Кумануди Др. Коста, Један министар финансија из XVIII века Тирго, Београд 1904 г.

Мајков А., Историја Српског Народа, I издање, Београд 1858. год.

” ” Историја Српског Народа, превео Ђура Даничић, II издање, Београд 1876.

Милинковић А. Јов., Критика на Законик судског поступка у кривичним делима,
Београд 1883, год.

Милићевић М. Ђ., Кнежевина Србија, Београд 1876. год.

Митровић Др. Чеда, Први Српски закон о црквеним властима, Београд, 1909. год.

Новаковић Ст. Милета., Србија и дунавска обалска комисија (1856—1858), Београд 1913. год.

Новаковић Стојан, Балканска питања и мање историјско-политичке белешке о Балканском полуострву, Београд 1906. год.

Павловић Гојко, Бугарска и источна Румелија, Београд 1907. год.

Павловић М. Драг., Србија за време Аустријско-Турског рата, Београд 1910. год.

Павловић Стеван, Срби у Угарској. њихова повесница, Н. Сад 1883. год.

Перић М. Живојин, О народности у Српском законодавству, Београд 1905. год.

Петровић Мита, Финансије и установе обновљене Србије, књ. I—III.

Пироћанац М. С., Кнез Михаило и заједничка радња Балканских Народа, Београд 1895. год.

Пироћанац М. С., Белешке поводом једне „Дипломатске Историје“, Београд 1896. г.

Полит-Десанчић Мих. Др., Народност и њен државноправни основ, Н. Сад 1862. г.
Попов Нил, Србија и Русија, Београд 1850. год.

” ” Србија после Париског мира, Београд 1872. год.

” ” Србија и Турска од 1861—1867. год., Београд 1879. год.

Радовић Дим., Теорија казног поступка, Београд 1870. год.

Радосављевић-Бдин Ст. Ј., Историја Бугаризма на Балканском полуострву, Београд 1890. год.

Ранке Л., Историја Српске револуције, прев. Стојан Новаковић, Београд 1864. год.

Руvaraц Иларион, Монтенегрина прилошци историји Црне Горе, Земун, 1899. год.

Савић П. Ј., Теорија судских доказа у кривичним делима, Београд 1886. год.

Стојадиновић М. Милан, Српско законодавство о издржавању свештенства, Београд 1909. год.

Стојановић Љуба, Државна управа у демократији, Београд 1911. год.

Суботић Др. Д., VII. међународни конгрес за криминалну антропологију, Београд 1912. год.

Тодоровић А. М. Др., Међународно-правна положај Дунава, Београд 1910. год.

Чокорило А. Ђ., Значај културне борбе у Француској, Београд 1905. год.